

tetsselskab har i juni udbudt et stort obligationslån i seks trancher, een til hvert CEE-land i det pågældende lands egen valuta og iøvrigt på næsten ens vilkår, hvilket i praksis vil sige på de vilkår, der gælder på det italienske kapitalmarked, som for øjeblikket er det dyreste i Fællesskabet. Det er netop indvendingen mod de parallelle lån, at låneomkostningerne normalt vil ligge på niveauet i det dyreste marked. I dette tilfælde, hvor låntager ellers ville være henvist til dette marked, virker dette selvfølgelig ikke afskrækkende på debitor.

Foreløbig har disse komplicerede låneformer karakter af eksperimenter. Einzig mener, at dollarobligationerne også fremover vil vise sig bedre egnede til at fremme internationaliseringen af de vesteuropæiske kapitalmarkeder. Og hans konklusion – omend den fremsættes mindre kategorisk end for Euro-dollar markedets vedkommende – er, at dollarobligationerne vil få stigende betydning i de kommende år, selv om de faktorer, der oprindeligt satte gang i det, afsvækkes. Han erindrer dog her om, at markedet ikke, som det tilsvarende korte, har en omkostningsmæssig begrundelse i forskellen mellem engros-lån og detail-lån, og at forskellen mellem udstedelsesomkostninger i New York og London sikkert vil blive indsnævret gennem konkurrence fra amerikanerne. Selv om renteudligningsskatten endnu dæmper konkurrencen, er det tydeligt, at de store veksellerere og andre udstedere i New York forbereder et come-back; de er også i stigende omfang med i de konsortier, som udsteder dollarobligationer i Europa.

Man må være Einzig taknemmelig for at han allerede nu har kunnet fremlægge en oversigt over det vesteuropæiske marked for dollarobligationer. Om et par år kan der skrives en mere udtømmende fremstilling, hvor man kan erstatte en blot opregning af de faktorer, der spiller ind, med en kvantitativ beskrivelse af nogle typiske erfaringer. Men der er et stærkt behov nu for den foreløbige orientering, som Einzig har kunnet give. Både praktisk arbejdende finansfolk, der mestrer den internationale långivningsteknik, men ikke er vant til at se den i bredere sammenhæng, og udenforstående økonomer, der interesserer sig for de internationale kapitalbevægelsers teori, men står meget usikre overfor den institutionelle baggrund, hvorpå teorien skal ses, vil have glæde af bogen.

*Niels Thygesen**

NY UDGAVE AF DANSK LÆREBOG I SKATTEPOLITIK

Nøjagtig 10 år efter fremkomsten af 1. udgave¹ foreligger nu 2. udgave af Kjeld Philip: »Skattepolitik«².

Denne bog er i indhold og form mere alment orienterende anlagt end de fleste universitetslærebøger. En lærebog i skatteteori og skattepolitik, *udelukkende* med sigte på universitetsundervisningen, ville unægtelig også virke utilgængelig på andre en økonomer og skatteteoretikere. Som præciseret i forordet er Kjeld Philip's bog imidlertid netop skrevet *også* med sigte på en bredere kreds. Bogens disponering er af samme årsag baseret på en almen akcepteret skatteinddeling. Det kan nok vanskeligt være anderledes. En traditionel skatteinddeling er nødvendig over for personer, der ikke er skolet i økonomisk tænkning, selv om en inddeling efter økonomisk-analytisk mere relevante kriterier ud fra snævre universitetssyns-

* Lektor ved Københavns Universitet, cand. polit.

1. Anmeldt af Erik Ib Schmidt i *Nationaløkonomisk Tidsskrift* 1955, pp. 267-72.

2. Kjeld Philip, *Skattepolitik*, 2. udg. Gyldendal 1965, 534 sider, 91,25 kr. incl. oms.

tetsselskab har i juni udbudt et stort obligationslån i seks trancher, een til hvert CEE-land i det pågældende lands egen valuta og iøvrigt på næsten ens vilkår, hvilket i praksis vil sige på de vilkår, der gælder på det italienske kapitalmarked, som for øjeblikket er det dyreste i Fællesskabet. Det er netop indvendingen mod de parallelle lån, at låneomkostningerne normalt vil ligge på niveauet i det dyreste marked. I dette tilfælde, hvor låntager ellers ville være henvist til dette marked, virker dette selvfølgelig ikke afskrækkende på debitor.

Foreløbig har disse komplicerede låneformer karakter af eksperimenter. Einzig mener, at dollarobligationerne også fremover vil vise sig bedre egnede til at fremme internationaliseringen af de vesteuropæiske kapitalmarkeder. Og hans konklusion – omend den fremsættes mindre kategorisk end for Euro-dollar markedets vedkommende – er, at dollarobligationerne vil få stigende betydning i de kommende år, selv om de faktorer, der oprindeligt satte gang i det, afsvækkes. Han erindrer dog her om, at markedet ikke, som det tilsvarende korte, har en omkostningsmæssig begrundelse i forskellen mellem engros-lån og detail-lån, og at forskellen mellem udstedelsesomkostninger i New York og London sikkert vil blive indsnævret gennem konkurrence fra amerikanerne. Selv om renteudligningsskatten endnu dæmper konkurrencen, er det tydeligt, at de store veksellerere og andre udstedere i New York forbereder et come-back; de er også i stigende omfang med i de konsortier, som udsteder dollarobligationer i Europa.

Man må være Einzig taknemmelig for at han allerede nu har kunnet fremlægge en oversigt over det vesteuropæiske marked for dollarobligationer. Om et par år kan der skrives en mere udtømmende fremstilling, hvor man kan erstatte en blot opregning af de faktorer, der spiller ind, med en kvantitativ beskrivelse af nogle typiske erfaringer. Men der er et stærkt behov nu for den foreløbige orientering, som Einzig har kunnet give. Både praktisk arbejdende finansfolk, der mestrer den internationale långivningsteknik, men ikke er vant til at se den i bredere sammenhæng, og udenforstående økonomer, der interesserer sig for de internationale kapitalbevægelsers teori, men står meget usikre overfor den institutionelle baggrund, hvorpå teorien skal ses, vil have glæde af bogen.

*Niels Thygesen**

NY UDGAVE AF DANSK LÆREBOG I SKATTEPOLITIK

Nøjagtig 10 år efter fremkomsten af 1. udgave¹ foreligger nu 2. udgave af Kjeld Philip: »Skattepolitik«².

Denne bog er i indhold og form mere alment orienterende anlagt end de fleste universitetslærebøger. En lærebog i skatteteori og skattepolitik, *udelukkende* med sigte på universitetsundervisningen, ville unægtelig også virke utilgængelig på andre en økonomer og skatteteoretikere. Som præciseret i forordet er Kjeld Philip's bog imidlertid netop skrevet *også* med sigte på en bredere kreds. Bogens disponering er af samme årsag baseret på en almen akcepteret skatteinddeling. Det kan nok vanskeligt være anderledes. En traditionel skatteinddeling er nødvendig over for personer, der ikke er skolet i økonomisk tænkning, selv om en inddeling efter økonomisk-analytisk mere relevante kriterier ud fra snævre universitetssyns-

* Lektor ved Københavns Universitet, cand. polit.

1. Anmeldt af Erik Ib Schmidt i *Nationaløkonomisk Tidsskrift* 1955, pp. 267-72.

2. Kjeld Philip, *Skattepolitik*, 2. udg. Gyldendal 1965, 534 sider, 91,25 kr. incl. oms.

punkter kunne være ønskelig. Dertil kommer, at skattepolitikken selvfølgelig ikke kan være nogen egentlig klart afgrænset og afrundet videnskab. Man interesserer sig almindeligvis for skatternes virkninger på en mængde områder, også udenfor økonomiens domæne.

Da analysen imidlertid traditionelt tager sit udgangspunkt i og primært må interessere sig for beskatningens indflydelse på økonomiseringen, kan en skatte-teoretisk mere relevant inddeling givetvis opnås. Den kan måske mest hensigtsmæssigt baseres på de enkelte skatteyderes økonomiske interesse i og muligheder for variation af skattekriterierne. En sådan inddeling vil i mange henseender adskille sig fra en mere traditionel skatteinddeling som f. eks. i Kjeld Philip's bog, hvor eksempelvis tienden behandles under ejendomsskatter og investeringsafgifter under omsætningskatter. Den vil derfor kunne virke noget fremmedartet på mange almindelige læsere. En mere økonomisk-teoretisk ex-ante inddeling kan yderligere kun være et groft udgangspunkt for en analyse af skatterne og ifølge sin natur foreløbig.

Ved at inddele skatterne efter økonomisk mere relevante kriterier får man imidlertid på den anden side et bedre udgangspunkt for at opstille et økonomisk relevant analyseapparat og i tilgift en skatte-teoretisk mere velegnet disponering af stoffet end ved en inddeling efter mere traditionelle baner. På dette sted skal en sådan systematisering ikke foretages. Det kan imidlertid nævnes, at erfaringerne fra min egen undervisning synes at vise, at man derved lettere opnår at give de studerende en indsigt i den relevante problematik og analysemetode. Samtidig kan man for de enkelte skattearters vedkommende ved analysen tage udgangspunkt i en diskussion af selve skattekriteriets definition, omfang og variabilitet m. v.

Eksempelvis er der ingen tvivl om, at en analyse af indkomstbeskatningens skatteetiske og økonomiske problematik lettes, hvis man ved denne analyse tager sit udgangspunkt i en mere principiel diskussion af indkomstbegrebet. Man kan sammenligne det faktisk anvendte skattemæssige indkomstbegreb med forskellige teoretiske indkomstbegreber (f. eks. indkomst = afkast (Hicks), indkomst = forbrug (Fisher-Kaldor), eller indkomst = forbrug + tilvækst i forbrugsmulighed (Marshall-Haig) o. s. v.). Indkomstbeskatningens økonomiske virkninger kan sammenholdes med de deducerede økonomiske virkninger af en konsekvent indrettet beskatning baseret på sådanne teoretisk konsistente indkomstkriterier for at opnå et relevant sammenligningsgrundlag til bedømmelse af virkningen af indkomstbeskatningen og dennes udformning. Hele spørgsmålet om progressionen, om afskrivningsregler, om beskatning af rentetransfereringer, kapitalvinding o. s. v. kan vel kun *systematisk* tages op i forlængelse af en diskussion af sådanne skatteetisk og økonomisk relevante indkomstbegreber.

Kjeld Philip tager i stedet i sin »Skattepolitik« udgangspunkt i en diskussion af den faktiske danske skattelovgivnings definition af skattepligtig indkomst for derefter at diskutere de forskellige mulige og faktisk anvendte differentieringsmetoder (efter kilde, anvendelse, familieforhold, bopæl, art m. v.). Dette medfører blandt andet, at differentieringen af indkomstbeskatningen efter størrelse behandles i to helt separate kapitler (13 og 18), at den direkte forbrugsskat behandles under spørgsmålet om differentiering efter indkomstart (opsparingsbegunstigelser) og at afsnittet om indkomstskatter m. v. inkluderer lønskatter (arbejdsgiverbidrag). Afsnittet om indkomstskatter m. v. afrundes med et kapitel om indkomstskattens incidens. Visse af konklusionerne (ikke mindst ud fra kravet om almen forståelighed) er her i for høj grad overladt til læseren. Hvilken rolle spiller det f. eks. for incidensen, at der stiles mod en rimelig indkomst i stedet for egentlig gevinst-

maksimering? Væsentligere er, at indkomstbeskatningens incidens er nøje knyttet til dens udformning og ikke helt tilfredsstillende kan bedømmes løsrevet herfra. Hvilken forskel er der på incidensen af en beskatning af indkomsten alt efter, om det Hickske, Fisherske eller Marshall-Haigske indkomstbegreb lægges til grund? Eller mere pragmatisk: Hvordan virker gunstige (frie) afskrivningsregler på risikoindsatsvilligheden når indkomst som i Danmark i princippet ikke inkluderer kapitalvinding og -tab? (jvf. senere).

Imidlertid må man hele tiden erindre sig, at Kjeld Philip ikke har haft til formål at skrive et videnskabeligt værk, men en alment orienterende lærebog i stoffet. Der ligger derfor i det anførte ønske om et mere skatteteoretisk præget systemværk ikke nogen kritik af Kjeld Philip's »Skattepolitik« som sådan. Derimod kan det give anledning til en diskussion af, på hvilken måde denne lærebog skal indpasses i undervisningen i skatteteori og skattepolitik, hvis man tilsigter at give denne et mere videnskabsanalytisk indhold. Der er netop to fundamentale problemer i al højere undervisning, måske ikke mindst i et fag som skatteteori og -politik. Det primære problem er selvfølgelig, om det overhovedet er muligt helt tilfredsstillende at kombinere en videnskabelig analytisk fremstilling med et meget vidtgående krav om forudsætningsløs almen forståelighed. Det andet er, i hvor høj grad undervisningen bør være pragmatisk anlagt, fordi problemstillingen i den virkelige verden er det. I den skattepolitiske virkelighed har som på andre områder politikernes modvilje mod en alt for dybtgående økonomisk-teoretisk analyse og embedsmændenes og skatteteoretikerens overvejelser indgået et – omend køligt – ægteskab. Desværre levnes der i denne forbindelse liden plads til en særlig dybtgående analyse¹. De fleste vil formentlig deraf konkludere, at skattepolitikken også bør være pragmatisk. Modsat kan man mene, at det nævnte forhold tværtimod forstærker kravet om tilstrækkelig kritisk-analytisk og skatteteoretisk baggrund hos skatteteoretikere og embedsmænd. Kun derved kan skabes den rigtige balance mellem embedsmændenes overvejelser og politikernes.

I stedet for en mere alment orienterende indførelse i alle de overvejelser, der er blevet og kan anlægges på skatteinddeling, på de forskellige skatteformer o. s. v., må man efter denne opfattelse hellere give en mere dybtgående orientering i skatteteoretisk analyse og problematik. Til gengæld måtte man så skærpe kravene til skattebeskrivelsen. Samtidigt måtte man ikke undvige en behandling af de mere komplicerede problemer, der måske netop er velegnede til at skærpe analyseevnen.

Der er heller ingen tvivl om, at al relevant skatteteoretisk og beskrivende stof kunne være indeholdt i en skattepolitik af kvantitativt samme omfang som Kjeld Philip's »Skattepolitik«, hvis man ville renoncere stærkt på kravet om almen forståelighed og ønsket om en fuldstændig registrering af alle tænkelige inddelingsmuligheder for skatterne og formodede skattepolitiske bevæggrunde. Nægtes kan det imidlertid ikke, at en sådan skattepolitik ikke alene vil blive langt mindre elementær, men også nemt mindre inspirerende og mere tør. Den foreliggende bog er stærkt præget af, at den har bud til en større læserkreds. Den kan imidlertid ved universitetsundervisningen suppleres med f. eks. »Readings in the Economics of Taxation«² og evt. andre udvalgte skatteteoretiske artikler samt med en mere

1. Jvf. Bet. nr. 391, 1965: »Boligudgifter i skatte- og boligpolitisk belysning«. De deri indeholdte overvejelser og konklusioner — bl.a. om 60 % huslejefradrag — er alt for partielle og uigenomtænkte, ikke mindst m.h.t. de videre økonomiske konsekvenser.

2. London, 1959. 581 s.

udførlig dansk skattebeskrivelse. En mere skatteteoretisk-analytisk lærebog burde iøvrigt sikkert i stedet skrives på engelsk for at få en tilstrækkelig læserkreds. Det forekommer mig, at Kjeld Philip i nogen grad har formået at løse det berørte dilemma: at skrive en lærebog på dansk med bud til en større læserkreds, uden at bogen herved bliver uegnet i universitetsundervisningen. Men bogen må nødvendigvis suppleres ikke alene med en løbende skattebeskrivelse, men også med skatteteoretisk litteratur.

Vender vi os herefter til selve bogen, må den indledningsvis roses for et fortrinligt udstyr. På grund af den gennemførte disponering med punktinddeling, sideoverskrifter og fyldig indholdsfortegnelse er den let at finde sig til rette i. Bogens behandling af de forskellige skattepolitiske problemer er også som helhed særdeles fyldestgørende og pædagogisk. Særligt vil jeg her fremhæve behandlingen af sambeskatningsproblemet. Det er også værdifuldt, at forbrugsbeskatningen er behandlet så fyldestgørende, som det er tilfældet, og at bogen er suppleret med et afsnit om det offentlige lånepolitik, der i dag spiller en ganske betydelig rolle. For dem, der ikke på anden måde kommer i berøring med disse forhold, er også afsnittet om det offentlige udgiftspolitik værdifuldt. Personligt vil jeg gerne bekende, at de afsnit, hvor Kjeld Philip bedømmer motiver og udviklingstendenser ud fra den stedfundne og sandsynlige politiske udvikling næsten tiltaler mig mest. Forfatterens erfaringer fra mange års politisk virke afspejles her tydeligt i forskellen mellem første og anden udgave af skattepolitikken.

Enhver bog kan kritiseres – også denne. Korrekturlæsningen har ikke været for grundig og enkelte steder fornemmes for tydeligt virkningerne af, at bogen er en omredigering af den tidligere udgave¹.

Selvfølger er der også mange afsnit, hvor der kan herske større eller mindre uenighed om præmissernes relevans eller endog om konklusionernes rigtighed. Når det således på side 157 anføres, at ændringer i afskrivningsregler primært er et likviditetsproblem, er dette ikke rigtigt. De skattemæssige afskrivningsregler påvirker direkte rentabiliteten af investeringer – også udover rentegevinsten og gevinsten for permanent ekspanderende virksomheder – idet de kan forrykke risikoindsatsvilligheden for nyinvesteringer i den udstrækning, de tillader (kan indeholde) straks-afskrivning af egentlig kapitaltab og ikke analogt indebærer straksbeskatning af kapitalvinding, der måske endda på visse områder slet ikke beskattes.

Mer-indkomstlempelsen (s. 177) kan forfatteren ikke lide og betegner den som urimelig. Det er imidlertid et spørgsmål, om der heri ligger nogen begunstiggelse,

1. S. 251, 2. linje (om kooperationsbeskatningen) er således overset, at der fra den gamle til den ny udgave er sat et nyt afsnit på 9 linjer ind, efter at ordet »anden« er rettet til »sådan«. Tilsvarende sproglige og lignende fejl er desværre med til på visse steder at gøre teksten mindre forståelig. Side 338 står »værdi«, hvor der menes »vægtafgifter«. Side 411 står anført, at »der skete en betydelig afvikling af ikke helt ubetydelige toldnedsættelser«??-I skemaet øverst på side 446 er ved trykningen af den nye udgave i hovedspalten sket en ombytning af teksten til 1. og 2. kolonne, uden der er sket en tilsvarende revision af skemaets indhold. Side 473 står konsekvent »overvæltet i«, hvor der menes »nedvæltet i«. Der er andre eksempler på utilfredsstillende korrekturlæsning. Side 480 nederst står der »fikserede grundværdier«, hvor der menes »fikserede ejendomsværdier«. Side 489 mangler der i andet afsnit første punktum et for forståelsen meget betydningsfuldt »ikke«. Det anførte er tilstrækkeligt til at anskueliggøre, at en grundigere korrekturlæsning kunne have været af værdi. På den anden side er de sproglige og andre misforståelser af en sådan art, at de fleste normaltænkende selv kan korrigere.

når skattefradragsreglens virkninger og progressionens skærpelse af beskatningen af svingende indkomster tages i betragtning. Samtidigt kunne det være understreget, at denne regel i virkeligheden har en ret relevant begrundelse, selv om den ikke er helt konsekvent udformet. Ved at indrømme et nedslag i merindkomsten, svarende til ligevægtsmarginalskatteprocenten, og ved at kombinere dette med et mindreindkomststopslag efter tilsvarende princip, kunne i virkeligheden skattefradragsreglens virkninger på marginalen helt ophæves. Medens forfatteren ikke kan lide mer-indkomstlempelser, synes han til gengæld at være stærkt forelsket i merindkomstbeskatning. Afsnittet om mer-indkomstskat er selvfølgelig teoretisk af interesse, men i praksis vel netop så uinteressant, at det ikke bør have så stor vægt i en alment orienterende fremstilling.

I afsnittet om uddannelsesomkostninger (s. 191) er overhovedet ikke nævnt det forhold, at der finder en skattemæssig diskrimination sted mod denne form for investering deri, at den ikke som anden investering kan afskrives over den økonomiske levetid.

Side 208 nævnes nedslagsreglerne for folkepensionister m. fl. som et middel til at undgå spring i beskatningen. Det forbigås imidlertid, at disse regler samtidigt indebærer en ganske betydelig skærpelse af marginalbeskatningen i fradragsintervallet for folkepensionen, således at denne kan nærme sig, eller i visse tilfælde overstige 100 %.

Når der side 216 står, at den økonomiske politik gennem prisregulering, monopolløvgivning, grundstigningsskyld m. v. søger at udjævne indkomstfordelingen, er dette måske formalistisk set en rigtig præmis. Interessant kunne det imidlertid være at undersøge, i hvor høj grad den faktiske indkomstfordeling, forstået i bredere betydning, i virkeligheden udjævnes via indkomstbeskatningen. Her tænker jeg først og fremmest på begunstigelserne for enfamilies-husejere, opsparingsbegunstigelserne, fritagelsen for kapitalvindingsskat o. s. v., men også på hele den makro-økonomiske overvæltningsproblematik, (Føhl m. fl.). Dette sidste problem burde i hvert fald lige være nævnt i denne forbindelse.

Side 247 står anført, at man tidligere har haft forbud mod udstedelse af friaktier. Men det nævnes ikke her eller andetsteds i bogen, at der 1939-62 var en beskatning af friaktier på linje med udbytte, og efter 1962 en beskatning af $\frac{2}{3}$ af kursgevinsten efter reglerne om særlig indkomstskat. Aktieselskabsbeskatningen kan efter anmelderens mening ikke analyseres fyldestgørende uden at medtage virkningen også af disse regler.

Om kildebeskatning (samtidighedsprincippet) siges, at den medvirker til tågedannelse omkring årets samlede skat (s. 247). Men dette er et periodiseringsproblem mere end et faktisk problem. Det relevante må være, at skatteyderen netop ved en kildebeskatning direkte ser virkningen af beskatningen af en marginal indtjening og vel i virkeligheden også får et klart indtryk af årsperiodiseringens tilfældige og irrelevante karakter. Under kildebeskatningen er iøvrigt ikke nævnt, at man kunne løse mange af problemerne vedrørende de forskellige fradrag ved at yde et tilskud på størrelse med marginalskatteprocenten gange fradragets størrelse og kombinere dette med en proportional definitiv lønskat. Kildeskattens betydning for det offentliges budgetpolitik er ikke omtalt.

Der er en modsigelse i afsnittet om de byrdefulde skatters virkning på nyetablering (s. 322 ff). Der står her anført, at »frie afskrivningsregler er naturligvis en stor hjælp, men ofte er indkomsterne så beskedne, at store afskrivninger ikke betaler sig«. Hvordan skatterne under denne forudsætning kan være byrdefulde og hindrende for ekspansion, savner forklaring. Hvad der snarere er af betydning,

er, at hvis indkomstbeskatningens udformning med hensyn til behandlingen af rentetransferinger er en medvirkende årsag til en høj markedsrente, vil dette indirekte ramme ekspanderende virksomheder med stor fremmedfinansieringsgrad i etableringsperioden, hvor indkomsterne endnu er beskedne. Denne virkning ville klart være indset, hvis man havde sammenlignet virkningen af beskatningen af rentetransferinger med virkningen af skatternes progression. Dette ville man automatisk have gjort, hvis man havde taget sit udgangspunkt i en diskussion af indkomstbeskatningens mere teoretiske problematik.

I afsnittet om investeringsskatter (side 414 forfra) forbigås den nærliggende mulighed: ved en netto-investeringsafgift at anvende investorernes egne opgørelser til skattevæsenet. Herved ville man netop kunne modvirke afskrivningsreglerne og lagernedskrivningens eventuelle uheldige indflydelse på investeringstilbøjeligheden. Ved at kombinere en netto-oms med en årlig netto-investeringsafgift kunne man iøvrigt også opnå en mere fordelingsneutral omlægning af beskatningen fra indkomst- til forbrugsskatter. Ved at medtage netto-investeringerne ville skatten yderligere være konjunkturmæssigt mere velegnet. Iøvrigt er det en fortjeneste ved bogen, at den medtager investeringsskatten som et selvstændigt element i fremstillingen.

Side 457 nævnes under motiverne for fuld grundstigningsskyld, at alle værdistigninger må inddrages, hvis jordejerne skal følge de passive kapitalister. Men de passive kapitalister får da en normal rente af deres formue. Skal jordejerne ikke også have dette, f. eks. når de ligger med uudnyttede grunde? På side 483 står direkte anført, at fritagelse for allerede eksisterende grundstigningsskyld, når jorden anvendes til andet formål, f. eks. boligbyggeri, altid ved en nedvæltning i huslejen vil komme lejerne til gode. Så vidt jeg kan gennemtænke, kan dette kun fuldt ud gælde »landrenten«. Da beliggenhedsjordrenten slet ikke kan indgå i huslejen på grænsen, kan en fritagelse for en beskatning heraf heller ikke nedvælttes i huslejen, idet der dog inframarginalt kan ske visse ændringer i substitutionsforholdet mellem jord til boligbyggeri og til anden anvendelse. Disse ændringer kan kun under extreme forudsætninger medføre fuld nedvæltning i huslejen af skattefritagelsen. Argumentationen er derfor omend ikke nødvendigvis forkert, så dog alt for unuanceret.

Dette var kun et udvalg af eksempler på de områder, hvor man kan være uenig i præmisser og/eller konklusioner. Udvalget er noget fragmentarisk. Det viser imidlertid, at også denne iøvrigt fortrinlige bog bør læses kritisk. Dette gælder så meget mere, som den er netop så sprogligt velformet, at den i og for sig kunne friste til at overse de mere tvivlsomme ræsonnementer og uden nærmere overvejelse godkende konklusionerne. Den anførte – noget spredte – kritik må imidlertid ikke medføre en forkert vurdering af bogen. Helhedsindtrykket må stå uanfægtet, nemlig at bogen ud fra sine egne intentioner – og herpå må den bedømmes – er vellykket. Igennem denne bog vil mange på en behagelig måde kunne erhverve netop den oversigt over problemerne og den mulighed for at indpasse den aktuelle skattepolitiske virkelighed i en større sammenhæng, som de måske savner. Skulle nogen herigennem føle sig inspireret til en dyberegående analyse, er den nye udgave forsynet med en omfattende litteraturfortegnelse, der også inkluderer en hel del skatteteoretisk og skattebeskrivende stof.

*Gunnar Thorlund Jepsen**

* Lektor ved Aarhus Universitet, cand. oecon.